EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

9. detsember 2010 *

Kohtuasjas C-241/09,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Cour d'appel de Bruxelles'i (Belgia) 29. juuni 2009. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. juulil 2009, menetluses

Fluxys SA

versus

Commission de régulation de l'électricité et du gaz (CREG),

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees J.-C. Bonichot, kohtunikud K. Schiemann, L. Bay Larsen, C. Toader (ettekandja) ja A. Prechal,

kohtujurist: V. Trstenjak,
kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikus menetluses ja 17. juuni 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Fluxys SA, esindaja: advokaat R. Gonne,

– Commission de régulation de l'électricité et du gaz (CREG), esindajad: advokaadid L. Cornelis ja P. de Bandt,

– Belgia valitsus, esindaja: M. Jacobs, keda abistas advokaat J.-F. De Bock,

– Tšehhi valitsus, esindaja: M. Smolek,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: L. Seeboruth,

– Euroopa Komisjon, esindajad: O. Beynet ja B. Schima,

olles 28. septembri 2010. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiivi 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning direktiivi 98/30/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 176, lk 57, ja parandus ELT 2004, L 16, lk 75; ELT eriväljaanne 12/02, lk 230) artikleid 1, 2 ja 18 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. septembri 2005. aasta määruse (EÜ) nr 1775/2005 maagaasiedastusvõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta (ELT L 289, lk 1) artiklit 3.

2 See taotlus esitati kohtuvaidluses, mis tekkis Belgias maagaasi edastusvõrgu haldamise eest vastutava ettevõtja Fluxys SA (edaspidi „Fluxys”) ja Commission de régulation de l’électricité et du gaz’i (elektri- ja gaasihalduskomisjon, edaspidi „CREG”) vahel

seoses viimati nimetatu 6. juuni 2008. aasta otsusega, millega määrati kindlaks riigi turul jaotamiseks mõeldud gaasi edastamise tariifid ajavahemikuks 2008–2011.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 2003/55 artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kehtestatakse ühiseeskirjad maagaasi edastamise, jaotamise, tarnimise ja hoiustamise kohta. Selles sätestatakse eeskirjad, mis on seotud maagaasisektori korraldamise ja toimimisega, juurdepääsuga turule, maagaasi edastus-, jaotus-, tarne- ja hoiustamislubade väljastamise ning võrkude kasutamise nõuete ja korraga."

4 Direktiivi 2003/55 artikli 2 punktis 3 on mõiste „edastamine" kõnealuse direktiivi raames määratletud järgmiselt:

„maagaasi transportimine kõrgsurvetorustiku, välja arvatud tootmisetapi torustiku kaudu tarbijatele, kaasamata tarnimist".

5 Direktiivi 2003/55 artikli 18 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et rakendatakse kolmandate isikute edastus- ja jaotusvõrkudele ning maagaasi veeldusjaamadele juurepääsu süsteem, mis põhineb avaldatud, kõigile vabatarbijatele, sealhulgas tarneettevõtjatele kohaldatavatel tariifidel ning mida kohaldatakse objektiivselt ja võrgukasutajate vahel vahet tegemata. Liikmesriigid tagavad, et artikli 25 lõikes 1 nimetatud reguleeriv asutus kiidaks nimetatud tariifid või nende arvutamise aluseks oleva metoodika heaks enne nende jõustumist ning et need tariifid ja, kui heaks kiidetakse üksnes metoodika, metoodika avaldatakse enne nende jõustumist."

6 Määruse nr 1775/2005 artikli 3 lõikes 1 on täpsustatud:

„Edastusvõrgu operaatorite kohaldatavad tariifid või nende arvestamiseks kasutatavad metoodikad, mille reguleerivad asutused on direktiivi 2003/55[…] artikli 25 lõike 2 alusel heaks kiitnud, […] peavad olema läbipaistvad, võtma arvesse süsteemi terviklikkust ja selle edasiarendamise vajadust ning peegeldama tegelikke kulusid, niivõrd kui need kulud vastavad tõhusa ja võrreldava struktuuriga edastusvõrgu halduri kuludele ning on läbipaistvad, hõlmates samas asjaomast investeeringutasuvust ning võttes arvesse, kui see on asjakohane, reguleerivate asutuste tariifide võrdlust. Tariife või nende arvestamiseks kasutatavaid metoodikaid tuleb kohaldada mittediskrimineerival viisil.

[...]"

Siseriiklik õigus eelotsusetaotluse põhjal

7 Belgias reguleerib maagaasi jaotamist 12. aprilli 1965. aasta gaasi- ja muude toodete torustiku kaudu transportimise seadus (loi relative au transport de produits gazeux et autres par canalisations; *Moniteur belge* 7.5.1965, lk 5260). Eelotsusetaotluse kohaselt tulenesid selle esitamise ajal põhikohtuasja suhtes asjakohased sätted selle seaduse redaktsioonist, mida oli muudetud 10. märtsi 2009. aasta seadusega, millega muudetakse 12. aprilli 1965. aasta gaasi- ja muude toodete torustiku kaudu transportimise seadust (loi portant modification de la loi du 12 avril 1965 relative au transport de produits gazeux et autres par canalisations; *Moniteur belge* 31.3.2009, lk 25173, edaspidi „gaasiseadus").

8 Gaasiseaduse artikli 1 lõikes 7*bis* on „transiit" määratletud järgmiselt:

„Tegevus, mis seisneb maagaasi edastamises ilma selle jaotamise või tarnimiseta Belgia territooriumil."

9 Kõnealuse seaduse artiklis 15/5*quater* on sätestatud:

„1. Maagaasi edastamise võrgu haldur, maagaasi hoiustamise seadme haldur ja maagaasi veeldusjaama haldur esitavad igaüks [CREG]-ile taotluse kiita heaks nende vastavad tariifid, samuti abiteenuste tariifid. Nad avaldavad igaüks eraldi need vastavate tegevuste puhul käesolevas peatükis esitatud suuniseid järgides heaks kiidetud tariifid.

[...]

4. Haldurid esitavad [CREG]-ile heakskiitmiseks ettepaneku tulu ja tariifide kohta, mis on koostatud artiklis 15/5*bis* osutatud kogutulu põhjal.

[...]"

10 Kõnealuse seaduse artikli 15/5*quinquies* lõikes 1 on ette nähtud:

„[…] kohaldatakse käesolevat peatükki ja 8. juuni 2007. aasta kuninglikku määrust, mis käsitleb 12. aprilli 1965. aasta gaasi- ja muude toodete torustiku kaudu transportimise seaduses nimetatud meetodeid õiglast kasumit sisaldava kogutulu kindlaksmääramiseks, üldist tariifistruktuuri, aluspõhimõtteid tariifide valdkonnas, menetlusi, tariifide avaldamist, aastaaruandeid, raamatupidamist, kulude ohjamist, võrguhaldurite tuluerinevusi ja indeksiga kohandamise objektiivset valemit [arrêté royal relatif à la méthodologie pour déterminer le revenu total comprenant la marge équitable, à la structure tarifaire générale, aux principes de base en matière de tarifs, aux procédures, à la publication des tarifs, aux rapports annuels, à la comptabilité, à la maîtrise des coûts, aux écarts de revenu des gestionnaires et à la formule objective d'indexation visés par la loi du 12 avril 1965 relative au transport de produits gazeux et autres par canalisation], redaktsioonis, mis avaldati 29. juuni 2007. aasta *Moniteur belge*'is, maagaasi transiidi tariifide ja selle gaasi edastamise võrgu halduri suhtes, kes tegeleb transiidiga, välja arvatud järgmised erandid:

1) tariife kohaldatakse ajavahemike jooksul, mis määratakse kindlaks edastusvõrgu halduri ja selle võrgu kasutajate vahel sõlmitava lepinguga;

2) et tagada tähtpäevahindade stabiilsus, võib artikli 15/5*bis* lõikes 2 nimetatud reguleerimisperiood ületada nelja aastat;

3) õiglane kasum transiidi eest määratakse kindlaks vastavalt eespool viidatud 8. juuni 2007. aasta kuningliku määruse artiklitele 4–8, kusjuures:

a) [CREG] kiidab halduri ettepanekul heaks transiidivara algse väärtuse 31. detsembri 2007. aasta seisuga, võttes arvesse kõiki Belgias asuvaid ja transiidiks kasutatavaid seadmeid;

b) beeta koefitsiendi ja riskipreemia tulu kui eespool nimetatud kuningliku määruse artiklis 5 nimetatud rentaablusmäära R koostisosa on 7%;

[...]"

11 Gaasiseaduse artiklis 15/19 on sätestatud, et lepingud, mis on sõlmitud enne 1. juulit 2004 vastavalt nõukogu 31. mai 1991. aasta direktiivi 91/296/EMÜ maagaasi edastamise kohta võrkude kaudu (EÜT L 147, lk 37; ELT eriväljaanne 12/01, lk 151) artikli 3 esimesele lõigule (edaspidi „ajaloolised lepingud") jäävad kehtima ning neid täidetakse kooskõlas selle direktiivi sätetega.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

12 Fluxys esitas 2007. aastal gaasiseaduse artikli 15/5*quater* alusel CREG-ile heakskiitmiseks tariifiettepanekud ajavahemikuks 2008–2011 esiteks teises riigis jaotamiseks

mõeldud gaasi edastamise kohta (edaspidi „transiit") ja teiseks Belgias jaotamiseks mõeldud gaasi edastamise kohta (edaspidi „ülekanne").

13 Transiidi tariifiettepanekute kohta tegi CREG kaks otsust, vastavalt 15. mail 2008 ja 6. juunil 2008. Cour d'appel de Bruxelles peatas 10. novembri 2008 otsusega nende otsuste täitmise nende *prima facie* ebaseaduslikkuse tõttu.

14 Mis puutub Fluxyse ülekande ja hoiustamise tariifiettepanekutesse, siis CREG keeldus neid heaks kiitmast ja määras ise 19. detsembri 2007. aasta otsusega kindlaks ajutised tariifid, nõudes lisaks sellelt ettevõtjalt uue eelarve esitamist koos uute tariifiettepanekutega. Pärast nende ettepanekute saamist võttis CREG 6. juunil 2008 vastu uue otsuse, milles kehtestas ülekande ja hoiustamise ajutised tariifid. Nimetatud otsuses märkis CREG, et tal ei ole võimalik Fluxyse esitatud andmete põhjal kindlaks määrata kulude jaotumist Fluxyse erinevate tegevuste vahel, ning seetõttu tegi ta uue arvutuse, jaotades nende tegevuste vahel kulud ümber. CREG otsustas selle arvutuse põhjal kindlaks määrata ülekande jaoks tariifid, mis olid madalamad kui selle ettevõtja pakutud.

15 Fluxys esitas Cour d'appel de Bruxelles'ile 27. juunil 2008 kaebuse, vaidlustades CREG-i poolt ülekande ja hoiustamise tariifide kindlaksmääramisel kasutatud arvutusmeetodi ja paludes peatada neid tariife käsitleva 6. juuni 2008. aasta otsuse täitmine ja otsus tühistada. Ta väitis, et CREG tegi vea, kui kvalifitseeris ühe osa ülekande tegevuskuludest ümber transiidiga seotud kuludeks. Eelkõige väitis Fluxys, et CREG

ei järginud gaasiseadust, millega on kehtestatud erinev tariifiarvutuskord ühelt poolt transiidi ning teiselt poolt ülekande ja hoiustamise jaoks, kohaldades samu eeskirju kõigi nende tegevuste puhul.

16 CREG märkis põhikohtuasjas muu hulgas, et sellised õigusnormid, nagu kehtivad Belgia õiguses ja millega on kehtestatud erinevad tarifitseerimismeetodid erinevate maagaasi edastamise liikide jaoks, on vastuolus Euroopa Liidu normide, eriti direktiiviga 2003/55.

17 Eelotsusetaotluses rõhutab Cour d'appel de Bruxelles, et vaidluse lahendamine on seotud Belgia õigusnormide analüüsiga, eelkõige gaasiseaduse artikli 15/5*quinquies* (muudetud 2009. aasta gaasiseadusega) analüüsiga, millest tuleneb, et transiidi tariifide kindlaksmääramise meetod erineb teiste maagaasi edastamise liikide tarifitseerimismeetodist. Kõnealuse õigusnormi alusel ei saa transiidi tariifide kindlaksmääramisel arvesse võtta kulusid, mis tekivad sellest, kui haldur kasutab võrku kogu oma tegevuse jaoks. Nende kaalutluste põhjal peatas eelotsusetaotluse esitanud kohus CREG-i 6. juuni 2008. aasta otsuse täitmise.

18 Neil asjaoludel otsustas Cour d'appel de Bruxelles kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas see, kui siseriiklikus õiguses on transiidi puhul kehtestatud eraldi tariifikord, millega kaldutakse kõrvale edastamist reguleerivatest eeskirjadest, tehes selle puhul vahet „ülekande" ja „transiidi" vahel, on vastuolus direktiivi [2003/55] artiklitega 1, 2 ja 18 ning määruse [nr 1775/2005] artikliga 3?"

Menetlus Euroopa Kohtus

19 Fluxyse esindajad teatasid Euroopa Kohtule 7. aprilli 2010. aasta kirjaga, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 28. aprillil 2010, et „CREG-iga […] on saavutatud kokkulepe sellise tariifikorra kohaldamiseks, mis ei tugine enam siseriiklikuks kasutuseks mõeldud gaasi edastamise eristamisele transiidist, vaid mis väljendab sama metodoloogia alusel iga tegevuse raames pakutud teenuse kulusid, mis sellele vastavad." Kõnealuse kirjaga teatati ühtlasi, et „nagu nimetatud kokkuleppes ette nähtud, loobus Fluxys kõigist Cour d'appel de Bruxelles'ile CREG-i otsuste peale esitatud väidetest, sealhulgas neist, mis käsitlesid vahetegemist transiidi ja siseriikliku edastamise vahel", välja arvatud üksnes väide, mis puudutab ajaloolisi lepinguid, mille osas on tehtud erand.

20 Pärast selle kirja saamist palus Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtul talle selgitada, kuidas see loobumine mõjutab eelotsusemenetlust.

21 Euroopa Kohtu kantseleisse 17. mail 2010 saabunud kirjas teatas Cour d'appel de Bruxelles, et jääb oma eelotsusetaotluse juurde, sest sõltumata Fluxyse osalisest loobumisest ei ole CREG-i 6. juuni 2008. aasta otsust kehtetuks tunnistatud ja „Fluxys jääb [selle otsuse] tühistamisnõude juurde" osas, mis puudutab teisi hagis esitatud väiteid peale nende, millest ta loobus, kusjuures need teised käsitlevad gaasiseaduses kehtestatud korra järgimata jätmist seoses tariifide arvutusmeetodiga. Peale selle teavitas eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohut sellest, et vastavalt Belgia code judiciaire'i (kohtute seadus) artiklile 825 „sõltub Fluxyse osalise loobumise kehtivus sellest, kas vastaspool sellega nõustub" ja et põhikohtuasjas ei nõustunud CREG selle loobumisega. Lõpuks lisas see kohus, et „kuna tegemist on avaliku korra alla kuuluva

valdkonnaga," on tal täielik pädevus, nii et ta ei ole kohustatud tegema otsust vaid poolte esitatud väidete põhjal.

22 Euroopa Kohtu kantseleisse 1. juunil 2010 saabunud kirjas teatas Belgia valitsus Euroopa Kohtule, et pärast Euroopa Komisjoni poolt ELTL artikli 258 alusel saadetud märgukirja gaasiseaduse kohta muudeti seda seadust 29. aprilli 2010. aasta seadusega, millega muudetakse gaasi- ja muude toodete torustiku kaudu transportimist käsitleva 12. aprilli 1965. aasta seadust (loi modifiant la loi du 12 avril 1965 relative au transport de produits gazeux et autres par canalisations en ce qui concerne les tarifs de transit; *Moniteur belge* 21.5.2010, lk 31397)

23 Euroopa Kohtule esitatud toimikust tuleneb ühtlasi, et Cour constitutionnelle (Belgia konstitutsioonikohus) tühistas 8. juuli 2010. aasta otsusega eelmainitud 10. märtsi 2009. aasta seaduse *ex tunc* eelkõige põhjusel, et see on vastuolus direktiiviga 2003/55 ja määrusega nr 1775/2005.

Suulise menetluse uuendamise taotlus

24 CREG palus 17. novembri 2010. aasta kirjaga uuendada suuline menetlus, väites sisuliselt, et „küsimust, mis käsitleb gaasidirektiivi artikli 32 lõikes 1 ette nähtud ja [ajaloolisi] lepinguid puudutava erandi kehtivust ja ajalist kohaldamist," tuleb arutada võistlevas menetluses, kuna kohtujurist tugines oma ettepanekus täiesti uutele asjaoludele ja kaalutlustele, mille kohta CREG ei ole saanud märkusi esitada.

25 Sellega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohus võib omal algatusel või kohtujuristi ettepanekul või poolte taotlusel kodukorra artikli 61 kohaselt määrusega suulise menetluse uuendada, kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt informatsiooni või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled ei ole vaielnud (vt eelkõige 8. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-42/07: Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, EKL 2009, lk I-7633, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Seevastu ei näe Euroopa Liidu Kohtu põhikiri ja kodukord pooltele ette võimalust esitada märkusi vastuseks kohtujuristi ettepanekule (vt eespool viidatud kohtuotsus Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, punkt 32).

27 Euroopa Kohus, olles ära kuulanud kohtujuristi, on seisukohal, et kuna vajadus vastata eelotsuse küsimusele on ära langenud, tuleb suulise menetluse uuendamise taotlus jätta rahuldamata.

Eelotsusetaotlus

28 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et vaid liikmesriigi kohtud, kellele hagi esitatakse ja kes peavad kohtuasjas otsuse tegema, on pädevad iga kohtuasja konkreetseid asjaolusid arvestades otsustama, kas otsuse tegemiseks on vaja eelotsust küsida ja

kas nende poolt Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimustel on asja otsustamisel tähtsust (vt eelkõige 15. juuni 1995. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-422/93–C-424/93: Zabala Erasun jt, EKL 1995, lk I-1567, punkt 14).

29 Sellegipoolest täidab siseriiklik kohus oma kaalutluspädevust kasutades koostöös Euroopa Kohtuga ülesannet, mis neile mõlemale on antud, et tagada õiguse järgimine liidu õiguse kohaldamisel ja tõlgendamisel. Seetõttu kuuluvad probleemid, mis võivad tekkida siseriikliku kohtu kaalutlusõiguse kasutamisest ja siseriikliku kohtu suhetest Euroopa Kohtuga ELTL artikli 267 alusel, eranditult liidu õigusnormide kohaldamisalasse (vt eespool viidatud kohtuotsus Zabala Erasun jt, punkt 15).

30 Selleks on möödapääsmatu, et Euroopa Kohtul oleks andmed põhikohtuasja faktilise ja õigusliku raamistiku kohta, sest eelotsusetaotluses esitatud teave ei võimalda Euroopa Kohtul mitte ainult anda tarvilikku vastust, vaid ka pakkuda liikmesriikide valitsustele ning teistele huvitatud pooltele võimalust esitada märkusi vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artiklile 23. Euroopa Kohtu kohustus on tagada, et see võimalus säilib, arvestades asjaolu, et viidatud sätte alusel toimetatakse huvitatud pooltele kätte vaid eelotsusetaotlused (1. aprilli 1982. aasta otsus liidetud kohtuasjades 141/81–143/81: Holdijk jt, EKL 1982, lk 1299, punkt 6, ning 28. juuni 2000. aasta määrus kohtuasjas C-116/00: Laguillaumie, EKL 2000, lk I-4979, punkt 14).

31 Sellest tulenevalt, kui Euroopa Kohus peab saama võimalikult laialdaselt tugineda siseriikliku kohtu hinnangule selles osas, mis puudutab talle esitatud küsimuste vajalikkust, peab tal olema võimaldatud anda igal viisil hinnang, mis kuulub tema enda

ülesande juurde, et eelkõige vajaduse korral kontrollida oma pädevust, milleks on kohustatud iga kohus (eespool viidatud kohtuotsus Zabala Erasun jt, punkt 16).

32 Käesolevas kohtuasjas tuleneb Euroopa Kohtule pärast eelotsusetaotluse esitamist saadetud kirjadest, et esiteks loobus Fluxys eelotsusetaotluse esitanud kohtus välja toodud väidetest, mis käsitlesid eelotsusetaotluse esitanud kohtus vaidlustatud otsuses CREG-i poolt kasutatud tarifitseerimismeetodi ebaseaduslikkust, ja et ta ei nõua enam Cour d'appel de Bruxelles'is vaidlustatud otsuste tühistamist seoses ajalooliste lepingutega, mille kohta on tehtud erand vastavalt direktiivi 2003/55 artikli 32 lõikele 1. Teiseks ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt kohaldatavad siseriiklikud õigusnormid pärast Cour constitutionnelle'i 8. juuli 2010. aasta otsust enam need, mida on võetud arvesse eelotsusetaotluses.

33 Neil asjaoludel tuleb Euroopa Kohtul esiteks tõdeda, et põhikohtuasja siseriiklik õiguslik raamistik ei ole enam sama kui see, mida Cour d'appel de Bruxelles on kirjeldanud oma eelotsusetaotluses, kuigi selle kohtu väitel tingivad siseriiklikud õigusnormid, mis on pärast eelmainitud Cour constitutionnelle'i otsust uuesti kohaldatavad, sama küsimuse nende kooskõla kohta liidu õigusega, mis selle otsusega tühistatud normid, ja teiseks, et põhikohtuasja hageja ei väida enam, et CREG rikkus gaasiseaduse artiklit 15/5.

34 Sellest järeldub, et võttes arvesse kohtuvaidluse arengut eelotsusetaotluse esitanud kohtus nii menetluse kui kohaldatava õiguse seisukohalt, ei pea Euroopa Kohus enam võimalikuks teha otsust talle esitatud küsimuse kohta.

Kohtukulud

35 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Puudub vajadus vastata kohtuasjas C-241/09 esitatud eelotsuse küsimusele.

Allkirjad